

خیلواکی

استقلال

www.esteqlaal.net

رادیو فردا

چهارشنبه ۲۲ می ۲۰۲۴

«آیت‌الله اعدام» یا «سید محرومان»؟ نگاهی به زندگی ابراهیم رئیسی

ابراهیم رئیسی تا حدود یک دهه پیش، در سطوح عالی سیاست جمهوری اسلامی حضور نداشت، اما او طی یک دهه گذشته حتی خود را به عنوان نامزد بالقوه رهبری آینده ایران مطرح کرد. به این معنا سرنوشت او پس از سانحه اخیر، سرنوشت جمهوری اسلامی را نیز متأثر خواهد کرد.

زاده مشهد و تحصیل در مدرسه حقانی قم

ابراهیم رئیسی سال ۱۳۳۹ در مشهد به دنیا آمد؛ شهری که از نظر حوزه های علمیه، فضای بسته تر نسبت به دیگر شهرهای مذهبی ایران دارد.

رئیسی پس از گذراندن تحصیلات دوره ابتدایی، دروس حوزوی را نخست در مشهد و از سال ۱۳۵۴ در قم ادامه داد. (در حقیقت تحصیلات واقعی او تا صنف ششم ابتدایی بوده است.)

او در قم وارد مدرسه حقانی شد، مدرسه ای که بعداً بسیار از محصلانش مناصب امنیتی و قضایی جمهوری اسلامی را به دست گرفتند.

ابراهیم رئیسی جوان، در بیست سالگی، در سال ۱۳۵۹، به عنوان «دادیار» (خارنوال) در کرج منصوب شد.

او داماد احمد علم‌الهدی، امام جمعه مشهد (یکی از جلادان فعال جمهوری اسلامی) و نماینده علی خامنه ای رهبر جمهوری اسلامی در استان خراسان رضوی است که اظهارات تند و جنجالی اش هر جمعه تیتر رسانه ها می شود.

رئیسی در پرونده (دوسییه) مهم اعدام هزاران زندانی در تابستان سال ۶۷ یکی از اعضای هیئت مرگ بود، هیئتی که برای دریافت مجوز اعدام های بیشتر با حسینعلی منتظری، قائم مقام وقت خمینی که به این اعدام ها معترض بود، دیدار کرد و از منتظری شنید که به خاطر این اعدام ها «نام شان را در میان جنایت کاران تاریخ می نویسند» (همانطور هم شد).

خامنه‌ای (خامنه‌ئی) از رئیسی چه می خواهد؟

از آن سال به بعد، هزاران بازمانده اعدام های تابستان ۶۷ که خونین ترین تسویه حساب سیاسی حکومت با منتقدانش محسوب می شود، از ابراهیم رئیسی به عنوان عامل جنایت نام برده اند ولی در دستگاه قضایی جمهوری اسلامی، چنین مأموریتی عامل رشد و ترقی رئیسی شد.

او در دهه های پیش از ریاست جمهوری اش، چه در نقش های میانی مانند دادستان (قاضی) تهران، چه نقش های ارشد مانند دادستان کل کشور (قاضی القضاة)) یا معاون اول رئیس قوه قضائیه و همچنین ریاست قوه قضائیه، یکی از کلیدی ترین چهره هایی شبکه قضایی ایران محسوب می شد. از سال ۹۴ اما به موازات زندگی قضایی، زندگی سیاسی او نیز وارد مرحله تازه ای شد.

او اسفند (حوت) ۹۴ با حکم علی خامنه ای به عنوان تولیت آستان قدس رضوی انتخاب شد. اندکی پس از صدور حکم، وقتی ابراهیم رئیسی به مشهد رفت، جمعی از فرماندهان ارشد سپاه از جمله محمدعلی جعفری، فرمانده وقت سپاه و قاسم سلیمانی، فرمانده وقت نیروی قدس سپاه، راهی مشهد شدند، با رئیسی دیدار کردند و پای صحبتش نشستند.

آستان (ولایت) قدس رضوی از جمله نهادهای پول سازی بود که زیر نظر شخص خامنه ای اداره می شد و در آن سالها متهم به فساد و تشکیل کارتل خانوادگی عباس واعظ طبسی شده بود.

این نقطه شروع تصویرسازی از ابراهیم رئیسی بود به عنوان قهرمان مبارزه با فساد.

در پی این تصویرسازی او وارد انتخابات ریاست جمهوری سال ۹۶ شد.

ابراهیم رئیسی وارد گود و در اولین حضور سیاسی زندگی اش، رقیب اصلی حسن روحانی شد و حتی محمدباقر قالیباف که یک عمر در حسرت رئیس جمهور شدن کوشیده بود، به نفعش کنار رفت ولی زور رئیسی نچربید و با حدود ۱۶ میلیون رأی که برای او اعلام شد، به تمرین برای دوره بعد مشغول شد. (نفوس ایران حدود هشتاد و پنج میلیون نفر برآورد شده است که ۶۱ میلیون و ۱۷۲ هزار و ۲۹۸ نفر واجد شرایط رای دادن هستند.)

به موازات این ماجرا اما حدس و گمانه درباره اینکه او مهم ترین کاندیدای جانشینی علی خامنه ای است نیز در رسانه ها برجسته شد و اسفند (حوت) ۹۷ که او در رقابت با صادق لاریجانی برای نایب رئیسی مجلس خبرگان برنده شد و در مقام نایب رئیس اول این مجلس پس از احمد جنتی قرار گرفت، این موضوع بیشتر به چشم آمد.

پس از شکست در انتخابات سال ۹۶، نقش اولی که ابراهیم رئیسی بر عهده گرفت، شیخوخیت اصولگرایان بود و جلسات وحدت برگزار کرد.

این جلسات از اوایل سال ۹۸ که با حکم خامنه ای به عنوان رئیس قوه قضائیه منصوب شد، تمام شد ولی سایه او بر سر جلسات بود. او کماکان (همچنان) مهم‌ترین کاندیدای اصولگرایان بود. ریاست قوه قضائیه به او فرصت کارهای اجرایی بیشتری داد و در طول سال ۹۹ بیش از حسن روحانی که رئیس جمهور بود، سفر استانی (ولایتی) رفت.

او در سفرهای استانی علاوه بر تبلیغات فساد ستیزی، به موضوع احیای تولید هم می پرداخت و مرتب اعلام می کرد که در حال احیای کارخانه های تولیدی تعطیل شده یا ورشکسته است.

سیطره «وهابیت شیعه» بر سیاست ایران

هدف اصلی این خبرها اما به گفته ناظران، احیای چهره اصولگرایان و ابراهیم رئیسی در فضای انتخابات بود.

یک سال پس از سفرهای استانی او بالاخره اعلام کرد که کاندیداتوری در انتخابات را پذیرفته است. پس از اعلام کاندیداتوری اش برخی کاندیداهای پوششی مثل سعید محمد، فرمانده سابق قرارگاه خاتم‌الانبیا گفتند که منصرف شده اند و ستادشان را برای کمک به رئیسی می فرستند و برخی کاندیداهای «پوششی» دیگر مثل علیرضا زاکانی و سعید جلیلی در مناظره‌ها حضور یافتند و به او کمک کردند.

در این مرحله شورای نگهبان نیز با رد صلاحیت علی لاریجانی، محمود احمدی نژاد، مسعود پزشکیان و اسحاق جهانگیری، هر چهره ای که احتمال می رفت حضورش خطری برای ابراهیم رئیسی باشد را حذف کرد و او در امن ترین شرایط وارد رقابت های انتخاباتی شد.

این کمک چندجانبه و چند مرحله ای که بیش از ۵ سال زمان برد، پایان نخستین مرحله از پروژه بالا کشیدن ابراهیم رئیسی در سیاست ایران بود.

منتقدان و مخالفان حکومت ایران در این سال ها، به اعتبار مشارکت او در اعدام های تابستان ۶۷ از او به عنوان «آیت‌الله اعدام» یا «آیت‌الله قتل‌عام» نام برده اند.

رسانه های نزدیک به سپاه پاسداران و اصولگرایان اما او را «سید محرومان» خوانده اند. سازمان عفو بین‌الملل که در زمینه نقش رئیسی در اعدام هزاران زندانی در تابستان سال ۶۷ تحقیقات گسترده انجام داده، در واکنش (عکس العمل) به انتخاب او، خواستار پیگرد کیفری (تعقیب جزائی) رئیس جمهور جدید ایران به اتهام «جرائم بین‌المللی» شد.

رئیزی که به دلیل جرائم حقوق بشری مورد تحریم غرب است، در واکنش به انتقادهای نهادهای حقوق بشری و کشورهای غربی، این کشور ها را به «نقض حقوق بشر» متهم کرده و گفته که آنها حق ندارند در امور داخلی ایران دخالت کنند.

رئیزی در سرکوب اعتراضات سال ۱۳۸۸، اعتراضات متعدد دهه ۱۳۹۰ و نیز سانسور مطبوعات و اینترنت نقش داشته است؛ هر چند که خود مدعی است هیچ روزنامه یا سایت اینترنتی در دوره او توقیف یا مسدود نشده است.